

בלבבי משכן אבנה

נקודה מתוך הפרשה

כי תצא

בפרשתן (דברים כא, כב) נאמר "וכי יהיה באיש משפט מוות והומת ותלית אותו על עץ". מה משמעות חובת הקבורה. וכן לכאורה רמוז כאן שהמוות בעולם תלוי בבחירה בעץ הדעת.

ביאור מורינו הרב שליט"א

ואמרו (סוטה יד ע"א) דרש רבי שמלאי, תורה תחילתה גמ"ח "וסופה" גמ"ח. תחילתה "ויעש ה' לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם", וסופה גמ"ח דכתיב "ויקבור את משה בגיא". והבן "שסוף" כל האדם למיתה, וסוף זה הוא מקום הצמצום מקום ההסתר, כי זה כל מהות סוף, ודו"ק היטב. וזהו עומק דין קבורה כי המת דבוק בסוף, בהסתרה. אולם זהו הסתרה נפולה, בבחינת ביקש יעקב לגלות את הקץ - הסוף, ונסתם ממנו. אולם משה שנקבר ע"י הקב"ה ונאמר בו "לא ידע איש את מקום קבורתו", נקבר דוקא ע"י הקב"ה, הסתרה עליונה, בבחינת "אכן אתה אל מסתתר", ולכן לא נודע מקום קבורתו. היפך כך שמציינים מקום הקברות שלא יבואו לידי טומאה. אולם אצל משה נכלל ונסתר בסתר עליון, ולכן מקום קבורתו אינו מטמא.

ובכל אדם מקום קבורתו הוא בבחינת "וכיפר אדמתו עמו" כמ"ש חז"ל. אולם אצל משה הוא התיקון השלם דקבורה, סתר עליון. ובזה יש תיקון לחטא עץ הדעת, שורש המיתה, שורש ההסתרה. וזהו שלמות תיקון האדמה, תיקון הסתרה דקלקול ועלייתה להסתרה עליונה.

כתיב (דברים כא, כג) "לא תלין נבלתו על הָעֵץ פִּי קָבוּר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא פִּי קָלֶלֶת אֱלֹהִים תִּלְוִי וְלֹא תִטְמָא אֶת אֲדָמְתָּךְ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה".

וביאר רש"י וז"ל, כי קללת אלוהים תלוי, זלזולו של מלך הוא שאדם עשוי דיוקנו ו"ישראל" הם בניו, משל לשני אחים תאומים שהיו דומין זה לזה, אחד נעשה שר ואחד נתפס ללסטיות ונתלה, כל הרואה אותו אומר השר תלוי, עכ"ל. וזהו הטעם שלא יהא תלוי. ועיין חזקוני.

ונצרך לקוברו בו ביום, וכתב הגר"א (אדרת אליהו, על אתר) וז"ל, לא תלין, הוא לא תעשה. פִּי קָבוּר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא, מצות עשה. קבור תִּקְבְּרֶנּוּ, לרבות כל המתים, עכ"ל. עיין ספרי. ועיין משך חכמה על כפילות הלשון קבור תִּקְבְּרֶנּוּ. ואפשר שבא לרבות אף גוי, עיין פרדס יוסף (שמות טו יב, אות סז). ובגוי יש לדון מי עובר על כך, שהרי לא תלין נאמר או על ב"ד שקיימו דין מיתת ב"ד, או כל יחיד על מתו, כלשון הרמב"ם (הלכות סנהדרין, פרק טו, הלכה ח) ומצות עשה לקבור את כל הרוגי ב"ד ביום ההריגה, שנאמר קבור תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא, ולא הרוגי ב"ד בלבד, אלא כל המלין את מתו עובר עליו בלא תעשה. ועיין משך חכמה הנ"ל. ובגוי לא שייך ציווי על מתו, ואולי אל ב"ד, וחידוש לדמותו למת מצוה שכולם קרוביו.

והקבורה העליונה ביותר נעשתה לא ע"י קרובו של המת ולא ע"י ב"ד, אלא ע"י הקב"ה. כמ"ש (דברים לד, ו) "ויקבור אותו בגיא". ופרש"י (שם) וז"ל, ויקבור אותו - הקב"ה בעצמו, ר' ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו.